

зміцнює трудові права працівників, що, як мінімум, значно зменшує їх шанси на те, щоб в один момент залишитись безробітними.

При раціональному використанні контрактної системи вона здатна забезпечити оптимальний баланс інтересів працівників і роботодавців, підвищення економічної ефективності і рентабельності виробництва. Проте перехід на широке застосування контрактної системи на даний момент практично неможливий через відсутність об'єктивних економічних і організаційно-правових умов. Сфера застосування контракту, коло його суб'єктів повинні жорстко регулюватися законодавством і не підлягати розширеному тлумаченню. Чинність великої кількості несистематизованих нормативних актів в сфері укладення трудового контракту ускладнює можливість правильного застосування на практиці і є однією з головних причин порушення трудових прав працюючого персоналу.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 11. – ст. 143.

2. Кодекс законів про працю України // Законодавство України про працю // Упоряд. І. В. Зуб. – К., 2013. – С. 5.

3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами: Зб. нормативних актів / уклад. В. С. Ковальський. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 1200 с.

4. Гирич О. Г. Трудове право: Курс лекцій: Для студентів юридичних вузів та факультетів / О. Г. Гирич. – К.: ТП Пресс, 2009. – 208 с.

УДК 347.611(043.2)

Приймак А. В., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ

Виникнення права власності та розвиток шлюбно-сімейних відносин зумовили потребу відповіді на питання щодо долі майна, яке залишається після смерті людини. Можливість визначити долю майна після смерті і передати його в спадщину є однією із найважливіших гарантій стабільності відносин приватної власності. Значення спадкування полягає насамперед у тому, що кожному членові суспільства гарантується, що доля надбаних ним за життя матеріальних благ буде визначена ним особисто: або вони перейдуть до найближчих йому осіб, або за його волею стануть надбанням всього суспільства.

Спадкування виступає як похідна інституція від права власності. К. Маркс у свій час писав: якби діти були забезпечені після смерті своїх батьків, то батьки б не турбувалися про те, щоб залишити їм засоби для життя, але поки цього немає, скасування спадкового права привело б до труднощів.

Спадкування за законом має місце тоді, коли воно не змінене заповітом, тобто спадкодавець у заповідальному розпорядженні не призначив спадкоємців особисто. У цьому випадку спадкове майно розподіляється між особами, які названі у числі спадкоємців у відповідних статтях Цивільного кодексу України. Такі особи називаються законними спадкоємцями або колом спадкоємців за законом. Як стверджує С. Я. Фурса, складання заповіту не має смислу, якщо спадкодавця влаштовує спадкування за законом, а саме:

- коло осіб, які будуть спадкувати його майно за законом;
- величини часток спадщини, які їм належить за законом.

У чинному законодавстві України встановлено п'ять черг спадкоємців за законом. До них законодавець відносить: дітей спадкодавця, подружжя, яке його пережило, батьків, братів та сестер, бабу, діда, дядька, тітку, членів сім'ї спадкодавця, родичів до шостого ступеня споріднення та утриманців спадкодавця.

При визначенні осіб, які належать до дітей подружжя, батьків, а також дитини померлого, яка народилася вже після його смерті, слід керуватися нормами сімейного законодавства. Законодавець вживає термін «дитина» як факт походження особи від певних батьків і наявність між ними споріднення першого ступеня. Сьогодні набуває особливої актуальності питання щодо встановлення батьківства і материнства при штучному походженні дитини. З часом випадки народження дітей за таких обставин не будуть поодинокими і тому виникає запитання: чи тотожні поняття «біологічна дитина» і «спадкоємець»?

До дітей спадкодавця прирівнюються і усиновлені діти, які спадкують саме після свого усиновителя і вже не вважаються спадкоємцями за законом рідних батьків. Однак, окремі фахівці вважають, що усиновлені ні за яких обставин не стають спадкоємцями своїх братів і сестер, діда та баби з боку усиновителя. Спірною є думка, що не виникає ніяких прав та обов'язків між усиновленими та іншими дітьми усиновителя, тому дитина усиновителя і усиновлена дитина не перебувають у правових відносинах брата або сестри.

Проблемним питанням в галузі спадкування за законом визнається також можливість спадкування між фактичним, а не юридично зареєстрованим подружжям. Згідно із законодавством України подружжя визнається

спадкоємцем за законом лише у тих випадках, коли воно перебувало у зареєстрованому шлюбі з померлою особою. Однак, на стадії розробки нового Сімейного кодексу України, оцінюючи ознаки сім'ї, які пропонувалися в проекті – спільне проживання, спільний побут, наявність взаємних прав та обов'язків, З. В. Ромовська підкреслювала, що таке розуміння сім'ї припинить «законодавче лукавство, відповідно до якого не визнається сім'єю», так звана «фактична сім'я». Оскільки законодавець став на шлях поваги до прав фактичного подружжя і в сімейному праві практично урівняв фактичне подружжя в майнових правах з подружжям зареєстрованим, то доцільно внести відповідні зміни до норм цивільного права, а саме – визнати спадкові права не лише за зареєстрованим подружжям, а й за подружжям незареєстрованим.

У Цивільному кодексі України значно розширене коло спадкоємців за законом, причому цей термін поширюється на осіб не лише за ознакою родинних чи сімейних зв'язків, а й за ознакою членства у сім'ї. Однак, чинне законодавство не містить визначення поняття «член сім'ї». Офіційне тлумачення цього поняття спробував дати Конституційний Суд України, у рішенні якого від 3 червня 1999 року зазначено, що природа сімейних правовідносин визначається кровними (родинними) зв'язками або шлюбними відносинами; спільним постійним проживанням; веденням спільного господарства.

Варто зазначити, що введення в п'яту чергу спадкування за законом родичів шостого ступеня споріднення практично позбавляє державу так званої відумерлої (вимороченої) спадщини. Якщо перехід вимороченої спадщини до держави є несправедливим, то чи доцільною є пропозиція, за якою цю саму спадщину замість держави отримуватимуть далекі родичі? І як вже було слушно зазначено, ці далекі родичі й самі не розраховували отримати щось із цієї спадщини.

До числа спірних питань спадкового права традиційно відносять поняття «утриманець», але оскільки спадкодавець за життя турбувався про ту чи іншу особу, то позбавлення її засобів існування після смерті спадкодавця означає спотворення волі спадкодавця.

Підсумовуючи все вище зазначене, робимо висновок про те, що з прийняттям нового Цивільного кодексу України у спадковому праві з'явилися новели, які потребують єдиного розуміння, тлумачення і застосування. Серед них особливе місце займають проблеми, що стосуються спадкування за законом в Україні.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 11. – Ст. 143.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.

УДК 347.15/18 (043.2)

Рошук М. В., Черкаська М. І., студентки,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ФІЗИЧНА ОСОБА ЯК СУБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

Кожна людина відрізняється від інших і кожним днем відрізняється від себе. Саме це твердження розкриває відмінність правового статусу різних осіб, а також динаміку правового статусу окремої людини протягом її життя. Проблеми існування фізичної особи як суб'єкта цивільних правовідносин є актуальним сьогодні, коли людина, її життя, честь та гідність є найвищою соціальною цінністю [1].

Над даною темою працювали та продовжують її досліджувати сьогодні такі науковці в цивільній сфері права, як: Бірюков І., Д'ячкова Н. А., Данилова Л. Я., Михайлова І. А., Борисова В. І., Баранова Л. М., Жилінкова І. В., Харитонов Е. О., Дзера О. В., Кузнецова Н. В. та інші.

Існують різноманітні точки зору щодо позиції визначення поняття «людина». З юридичної точки зору це індивідуальний учасник правових відносин – суб'єкт правовідносин. Людина щодня вступає у правовідносини. Найчастіше ці відносини є цивільно-правового характеру, починаючи від дрібного побутового правочину і закінчуючи створенням особливого суб'єкта – юридичної особи.

Сучасне цивільне право визначає людину як учасника цивільно-правових відносин надаючи їй визначення «фізичної особи». Особі властиві риси та якості, які характеризують людину в суспільному значенні й містять соціальну ознаку. Це, зокрема: здатність мислити й приймати рішення, які є не інтуїтивними, а усвідомленими; індивідуальність, свобода, яка забезпечує реалізацію особистих інтересів і не порушує прав інших суб'єктів; відповідальність перед суспільством.

Головним засобом індивідуалізації кожної фізичної особи є її ім'я, адже саме під ним особа набуває та здійснює свої права та обов'язки. Виникає питання щодо реалізації права особи на ім'я. Ім'я надається з народження, саме тому у практиці можуть траплятися випадки, коли